

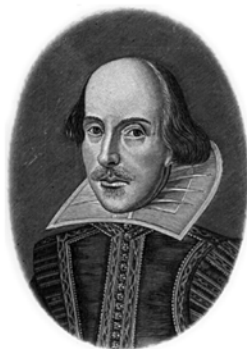
ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Вільям
ШЕКСПІР

■

КОМЕДІЇ
ТА ТРАГІКОМЕДІЇ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2024

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

СОН ЛІТНЬОЇ НОЧІ

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

ДІЙОВІ ОСОБИ

Тезей, князь Афінський.

Іпполіта, цариця амазонок, заручена з Тезеєм.

Егей, батько Гермії.

Гермія, дочка Егея, закохана в Лізандра.

Лізандр }
Деметрій } закохані в Гермію.

Гелена, закохана в Деметрія.

Філострат, розпорядник розваг при дворі Тезея.

Пітер Клинець, тесля (Пролог в інтермедії).

Нік Навій, ткач (Пірам в інтермедії).

Френсіс Дудка, міхоправ (Тізба в інтермедії).

Том Носик, лудильник (Мур в інтермедії).

Робін Замірок, кравець (Місяць в інтермедії).

Гембель, столяр (Лев в інтермедії).

Оберон, король фей і ельфів.

Тітанія, королева фей і ельфів.

Пак, або Робін Паливода.

Горошок }
Павутинка } ельфи.
Метелик }
Гірчичка }

Почет Тезея й Іпполіти.

Інші феї та ельфи — слуги Оберона й Тітанії.

Місце дії — Афіни й недалекий ліс.

ДІЯ ПЕРША

СЦЕНА 1

Входять Тезей, Іпполіта, Філострат і почет.

Тезей

Година шлюбу, красна Іпполіто,
Вже недалеко. Ще чотири дні,
Й новий настане місяць. Та старий
Минає так повільно! Він стоїть
Моїм палким жаданням на заваді,
Мов мачуха або стара вдова,
Що проїдає спадок юнака.

Іпполіта

Чотири дні у ночі швидко кануть,
Чотири ночі проминуть у снах,
Тоді півмісяць, ніби срібний лук,
Нап'ятий знов у небесах, осяє
Весілля наше.

Тезей

Філострате, йди —

Збуди афінську молодь до розваг,
Розбуркай жвавий і веселий дух,
На похорони смуток прожени:
Навіщо нам на святі гість блідий!

Філострат виходить.

Мечем тебе здобув я, Іпполіто,
І кривдою здобув твою любов,
Та шлюб я справлю на інакший лад:
З пишнотою, з тріумфом, із гультю!
Входять Егей, Гермія, його дочка,
Лізандр і Деметрій.

Егеї

Щасливий будь, преславний князю наш!

Тезей

Спасибі. Ти чогось хотів, Егею?

Егеї

Поскаржитись до тебе я прийшов
На Гермію, оцю свою дочку.
Ось підійди, Деметрію. Владарю,
Це той, кого обрав я їй на мужа.
І ти, Лізандре, підійди. О князю,
А цей моє дитя приворожив.
Ти, ти, Лізандре, вірші їй складав,
Обмінювався знаками любові,
При місяці співав їй під вікном
Облудним голосом пісень облудних,
Підступно закрадався в душу їй,
Обручки плів із кучерів своїх,
Усякі витребеньки дарував:
Сережки, персні, солодощі, квіти —
Усе, що юнь невинну спокушає.
Ти хитрощами серце їй обплів
І обернув дочірній щирий послух
В затятий норів. Славний князю наш,
Коли вона й перед твоїм лицем
Відмовиться з Деметрієм побратисьь,
То я прошу: дозволь мені вчинити,
Як давній наш закон повеліває!
Вона моя дочка, я пан над нею.
Нехай вона моїй скориться волі
Її за нього вийде, а як ні — помре.

Тезей

Що скажеш, Герміє? Подумай добре.
Для тебе батько — все одно що бог.
Це ж він тебе красою наділив,
Немовби виліпив чи вилив з воску,
І владен він тебе переліпити

Так, як захоче. Твій жених Деметрій —
Достойний і шановний чоловік.

Гермія

Лізандр також.

Тезей

Так, сам собою — справді,
Але твій батько не його обрав,
І через це — достойніший Деметрій.

Гермія

Якби ж то батько захотів моїми
Очима глянуть!

Тезей

Краще хай твої
Його судові мудрому скоряться.

Гермія

Благаю, світлосте, простіть мене!
Сама не знаю, звідки ця відвага
І як мені це скромність дозволяє —
Так вільно говорити перед вами, —
Та я прошу вас, світлосте: скажіть,
Яка найтяжча може бути кара,
Коли я за Деметрія не вийду.

Тезей

Померти мусиш чи зректись навіки
Усіх чоловіків. Подумай добре,
Спитай своєї крові молодої:
Пішовши проти батькової волі,
Чи зможеш ти вдягти убір черниці
І в тьмавій монастирській самотині
Серед сестер неплодних вік прожити,
Холодний місяць славлячи тужливо.
Блаженні ті, що можуть кров свою
Смирити для довічного дівоцтва,
Але стократ щасливіша троянда,
Котра нам пахощі свої віддасть,

Ніж та, котра на пагоні невиннім
Росте, живе і в самотині в'яне.

Гермія

Волю так рости, і жить, і в'януть,
Аніж тому віддати своє дівоцтво,
Кому душа не хоче підкоритись,
Чиє ярмо ненависне мені.

Тезей

Подумай ще. Як місяць оновиться
І шлюб мій буде скріплений навіки, —
В той день готуйся смерть свою зустріти
За непокору батьковому слову,
Або Деметрія за мужа взяти,
Або при вівтарі Діани скласти
Обітницю самотності й дівоцтва.

Деметрій

Зласкався, Герміє! А ти, Лізандре,
За мною визнай безперечне право.

Лізандр

Коли тебе так щиро любить батько,
З ним одружись, дочку ж лиши мені.

Геґей

Насмішнику! Так, я люблю його
І все моє йому віддати владен!
Дочка моя, й своє на неї право
Я передать Деметрієві хочу.

Лізандр

О князю! Я Деметрієві рівний
І родом, і багатством. А кохання
Моє палкіше; тим-то я не нижчий
Становищем за нього — як не вищий,
Але найбільше важить ось що тут:
Прекрасна Гермія мене кохає.
Чого ж мені зрікатись прав своїх?
Деметрій — це скажу йому я в вічі —

Недавно залицявся до Гелени,
Дочки Недара, й полонив її.
Тепер за ним Гелена красна в'яне,
Закохана у нього до нестями,
Обожнює зрадливця й вітрогона.

Т е з е й

Авжеж, такі чутки дійшли й до мене,
І я поговорити з ним хотів,
Та, зайнятий поважними ділами,
Забув. Деметрію, іди зі мною
І ти, Егею, теж. На самоті
Я вам свою науку прочитаю.
Ти ж, Герміє прекрасна, забаганки
Відкинь і волі батьковій скорися,
Щоб не скарав тебе закон афінський,
Якого ми не владні скасувати,
Чи смертю, чи самотництвом довічним.
Ну, як тобі, кохана Іпполіто?
Ходімо! Й ви, Деметрію й Егею,
Ідіть зі мною. Я вам доручу
Щось для мого весілля влаштувати,
Та поговоримо й про ваші справи.

Е г е й

Обов'язок ми виконати раді.

Усі, крім Лізандра і Гермії, виходять.

Л і з а н д р

Ну що, кохана? Ти така бліда!
Чому на щічках враз пов'яли рожі?

Г е р м і я

Мабуть, дощу немає, хоч могла б
Їх злива із очей моїх полити.

Л і з а н д р

О леле! Ще ніколи я не чув
І не читав — в історії чи в казці, —
Щоб рівний був шлях щирого кохання:
Або ж нерівність роду завелика...

Гермія

О лихо! Знатне — простому не пара!

Лізаандр

Або в літах різниця надто прикра...

Гермія

О глум! Старе із юним спарувати!

Лізаандр

Або рідня чи ближні роблять вибір...

Гермія

О мука! Як чужим дивитись оком?

Лізаандр

Або ж, як вибір навіть обопільний,
Війна, хвороба, смерть грозять коханню,
Тому воно минуще, наче звук,
Швидке, як тінь, коротке, ніби сон,
Миттєве, мов та блискавка вночі,
Що, спалахнувши, вирве з чорноти
І нам на мить покаже небо й землю,
Та ми не встигнемо й сказати: «Глянь!» —
Як знов їх паща темряви поглине...
Так само швидко гасне все ясне.

Гермія

Ну що ж — коли такий у долі звичай —
Коханцям вірним класти перепони, —
То треба нам навчитися терпіти,
Бо для кохання цей тягар звичайний,
Як мрії, і зітхання, і думки,
Й бажання, й сльози — почет невідступний.

Лізаандр

Так, правда, Герміє. Отож послухай:
Я маю тітку, удову, бездітну,
Багату вельми. Дім її стоїть
Від міста нашого десь миль за сім,
І я для неї — мов єдиний син.

Отам, кохана, ми поберемося,
Й закон афінський там нас не дістане.
Отож, як любиш ти мене, втечи
Цієї ночі з батькового дому,
І в тім гаю за милю від Афін,
Де я тебе з Геленою зустрів,
Коли вітали ви травневий ранок,
Тебе я дождатиму.

Гермія

Лізандре!

Клянусь Ерота луком найтугішим,
Його стрілою щиро-золотою,
Венериних голубок чистотою,
Всім, що коханців з'єднає до скону,
І тим вогнем, котрий спалив Дідону,
Коли вона від горя знавісніла,
Побачивши, що розпустив вітрила
Еней невірний; і всіма клятьбами,
Обіцянками, чесними словами,
Що будь-коли чоловіки ламали —
Жінки їх зроду стільки не давали, —
У тім гаю досвітньою добою
Узавтра я зустрінуся з тобою.

Лізандр

Гляди ж, кохана! Он іде Гелена.

Входить Гелена.

Гермія

Куди прямуєш ти, Гелено красна?

Гелена

Я красна? Я не красна, я нещасна.
Ти красна, ти Деметрієві мила,
Очима-зорями його скорила.
А голос твій — мов жайворонка спів
Серед зелених весняних ланів.
Якби заразливі були принади,
То я б від тебе заразилась радо,

ЗМІСТ

Світ, що грає комедію. <i>О. Алексеєнко, Н. Жлуктенко</i>	3
СОН ЛІТНЬОЇ НОЧІ. <i>Переклад Ю. Лісняка</i>	21
ДВАНADЦЯТА НІЧ, АБО ЯК СОБІ ХOЧЕТЕ. <i>Переклад М. Рильського</i>	109
КІНЕЦЬ ДІЛО ХВАЛИТЬ. <i>Переклад Л. Танюка</i>	219
ТРОЇЛ І КРЕССІДА. <i>Переклад М. Лукаша</i>	345
БУРЯ. <i>Переклад М. Бажана</i>	491
Примітки. <i>О. Алексеєнко, Н. Жлуктенко</i>	592